

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ANTONIJA MAIKLA KOLINSA
[ANTHONY MICHAEL COLLINS]

SECINĀJUMI,

sniegti 2023. gada 16. novembrī¹

Apvienotās lietas no C-345/22 līdz C-347/22

Maersk A/S

pret

Allianz Seguros y Reaseguros SA (C-345/22 un C-347/22)

un

Mapfre España Compañía de Seguros y Reaseguros SA

pret

MACS Maritime Carrier Shipping GmbH & Co. (C-346/22)

(*Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedras provinces tiesa, Spānija) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesu iestāžu sadarbība civillietās un komerclietās – Regula (ES) Nr. 1215/2012 – 25. panta 1. punkts – Līgums par kravu jūras pārvadājumiem, kas apliecināts ar konosamentu – Konosamentā iekļauta jurisdikcijas noteikšanas klauzula – Izpildāmība attiecībā pret trešo personu, kas ir konosamenta turētāja – Piemērojamie tiesību akti – Valsts tiesību normas, kurās ir noteikts pienākums individuāli un atsevišķi apspriest jurisdikcijas noteikšanas klauzulu ar trešo personu, kas ir konosamenta turētāja

Ievads

1. Ar šiem lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu *Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedras provinces tiesa, Spānija) lūdz Tiesu sniegt norādījumus par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (turpmāk tekstā – “Briseles Ia regula”)² 25. panta 1. punktu. Šie lūgumi ir iesniegti saistībā ar tiesvedību lietās C-345/22 un C-347/22 starp *Maersk A/S* (turpmāk tekstā – “*Maersk*”), Dānijas jūras transporta operatoru, un *Allianz Seguros y Reaseguros SA* (turpmāk tekstā – “*Allianz*”), Spānijas apdrošināšanas sabiedrību, un lietā C-346/22 starp *Mapfre España Compañía de Seguros y Reaseguros SA* (turpmāk tekstā – “*Mapfre*”), Spānijas apdrošināšanas sabiedrību, un *MACS*

¹ Oriģinālvaloda – angļu.

² OJ 2012 L 351, 1. lpp. Ar Briseles Ia regulu tika aizstāta Padomes Regula (EK) Nr. 44/2001 (2000. gada 22. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās (OV 2001, L 12, 1. lpp.; turpmāk tekstā – “Briseles I regula”), ar kuru savukārt tika aizstāta 1968. gada 27. septembra Konvencija par jurisdikciju un spriedumu izpildi civillietās un komerclietās (OV 1978, L 304, 36. lpp.), kas grozīta ar turpmākām konvencijām par jaunu dalībvalstu pievienošanu šai konvencijai (turpmāk tekstā – “Briseles konvencija”).

Maritime Carrier Shipping GmbH & Co. ("MACS"), Vācijas transporta uzņēmumu. Katra no šīm prasībām attiecas uz zaudējumu atlīdzību, pamatojoties uz jūras pārvadājumu preču daļēju zaudēšanu. Prasītājas izvirza jautājumu par nosacījumiem, ar kādiem jurisdikcijas klauzulu, kas ietverta līgumā par kravu jūras pārvadājumiem, kas apliecināts ar konosamentu, var piemērot pret trešo personu, kura vēlāk ir ieguvusi šīs preces savā īpašumā, tādējādi kļūstot par trešo personu, kas ir konosamenta turētāja.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

Briseles konvencija

2. Briseles konvencijas 17. panta pirmajā daļā ir noteikts:

“Ja puses, no kurām vienai vai vairākām domicils ir kādā dalībvalstī, vienojas par kādas dalībvalsts tiesu(-ām), kurai(-ām) piekritīgi visi strīdi, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām, jurisdikcija ir šai tiesai vai tiesām. Šāda vienošanās, kas piešķir jurisdikciju, ir:

- a) rakstiska vai rakstiski apstiprināta; vai
- b) vienošanās, kas noslēgta tādā formā, kas atbilst pušu starpā izveidotajai praksei; vai
- c) starptautiskajā tirdzniecībā – tādā formā, kas atbilst praksei, par ko pusēm būtu vajadzējis zināt un ko konkrētajā tirdzniecībā iesaistītās attiecīgā līguma veida līgumslēdzējas puses šādā tirdzniecībā plaši pazīst un regulāri ievēro.”

Briseles I regula

3. Briseles I regulas 23. panta 1. punktā ir noteikts:

“Ja puses, no kurām vienai vai vairākām domicils ir kādā dalībvalstī, vienojas par kādas dalībvalsts tiesu(-ām), kurai(-ām) piekritīgi visi strīdi, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām, jurisdikcija ir šai tiesai vai tiesām. Tā ir izņēmuma jurisdikcija, ja vien puses nav vienojušās citādi. Šāda vienošanās, kas piešķir jurisdikciju, ir:

- a) noslēgta rakstveidā vai mutiski ar apliecinājumu rakstiski; vai
- b) vienošanās, kas noslēgta tādā formā, kas atbilst pušu starpā izveidotajai praksei; vai
- c) starptautiskajā tirdzniecībā – tādā formā, kas atbilst praksei, par ko pusēm būtu vajadzējis zināt un ko konkrētajā tirdzniecībā iesaistītās attiecīgā līguma veida līgumslēdzējas puses šādā tirdzniecībā plaši pazīst un regulāri ievēro.”

Briseles Ia regula

4. Briseles Ia regulas 15., 19. un 20. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(15) Jurisdikcijas noteikumiem vajadzētu būt ļoti paredzamiem, un tiem būtu jābalstās uz principu, ka jurisdikcijas pamatā ir atbildētāja domicils. Jurisdikcijai vienmēr vajadzētu būt pieejamai ar šādu pamatojumu, izņemot dažās skaidri noteiktās situācijās, kurās strīda priekšmets vai pušu autonomija garantē citu sasaistes faktoru. [..]

[..]

(19) Izņemot šajā regulā noteikto izņēmuma jurisdikcijas pamatojumu gadījumus, būtu jāievēro līgumslēdzēju pušu autonomija līgumos, kas nav apdrošināšanas, patērētāju vai darba līgumi, attiecībā uz kuriem ir atļauta vienīgi ierobežota autonomija noteikt tiesu, kurai ir jurisdikcija.

(20) Ja rodas jautājums par to, vai vienošanās par tiesas izvēli par labu kādas dalībvalsts tiesai vai tiesām ir spēkā neesoša pēc būtības, šis jautājums būtu jāizlemj saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesa vai tiesas ir izvēlētas līgumā, tostarp saskaņā ar šīs dalībvalsts kolīziju normām.”

5. Briseles Ia regulas 25. pantā, kas ir ietverts 7. iedaļā “Vienošanās par jurisdikciju”, kura ir ietverta šīs regulas II nodaļā “Jurisdikcija”, ir noteikts:

“1. Ja puses neatkarīgi no to domicila ir vienojušās par to, ka kādas dalībvalsts tiesai vai tiesām ir jurisdikcija izskatīt jebkādu strīdu, kas radušies vai varētu rasties saistībā ar konkrētām tiesiskām attiecībām, tad jurisdikcija ir minētajai tiesai vai tiesām, ja vien šī vienošanās saskaņā ar minētās dalībvalsts tiesību aktiem nav spēkā neesoša attiecībā uz tās spēkā esamību pēc būtības. Tā ir izņēmuma jurisdikcija, ja vien puses nav vienojušās citādi. Vienošanās, kas piešķir jurisdikciju, ir:

- a) noslēgta rakstveidā vai mutiski ar apliecinājumu rakstiski;
- b) vienošanās, kas noslēgta tādā formā, kas atbilst pušu starpā izveidotajai praksei; vai
- c) starptautiskajā tirdzniecībā – tādā formā, kas atbilst praksei, par ko pusēm būtu vajadzējis zināt un ko konkrētajā tirdzniecībā iesaistītās attiecīgā līguma veida līgumslēdzējas puses šādā tirdzniecībā plaši pazīst un regulāri ievēro.

[..]

5. Vienošanās, ar ko piešķir jurisdikciju un kas ir kāda līguma daļa, uzskata par vienošanos, kas ir neatkarīga no pārējiem līguma noteikumiem.

Vienošanās, ar kuru piešķir jurisdikciju, spēkā esamību nevar apstrīdēt, pamatojoties tikai uz to, ka līgums nav spēkā.”

Valsts tiesības

6. *Ley 14/2014, de 24 de julio, de Navegación Marítima*³ (2014. gada 24. jūlija Likums par kuģošanu 14/2014, turpmāk tekstā – “LNM”) preambulas XI iedaļa ir formulēta šādi:

“[.]

I nodaļā ir ietverti īpaši noteikumi par jurisdikciju un kompetenci, un, pamatojoties uz to, ka šajā jautājumā prioritāri tiek piemērotas starptautisko līgumu normas un Savienības tiesību normas, tās mērķis ir novērst konstatētos ļaunprātīgas izmantošanas gadījumus, atzīstot par spēkā neesošām līgumos par kuģa izmantošanu vai kuģošanas papildlīgumos ietvertās klauzulas, kas paredz pakļaut ārvalstu jurisdikcijai vai šķirējtiesai ārvalstīs, ja šīs klauzulas nav individuāli un atsevišķi apspriestas.

[..]”

7. LNM 251. pantā “Īpašumtiesību nodošanas spēkā esamība” ir paredzēts:

“Preču konosamenta piegādei ir tādas pašas sekas kā preču piegādei, ko apliecina konosaments, neskarot krimināllietas un civilprasības, kas ir pieejamas personai, kurai šīs preces ir nelikumīgi atsavinātas. Konosamenta ieguvējs iegūst visas tiesības un akcijas no personas, kas nodod īpašumtiesības, attiecībā uz precēm, izņemot vienošanās par jurisdikcijas piešķiršanu un šķirējtiesu, kurām ir vajadzīga pircēja piekrišana saskaņā ar IX sadaļas I nodaļu.”

8. LNM 468. pantā “Noteikumi par jurisdikciju un šķirējtiesu” ir noteikts:

“Neskarot Spānijā piemērojamās starptautisko līgumu normas un [ES] tiesību normas, līgumos par kuģa izmantošanu vai kuģošanas papildlīgumos ietvertās klauzulas, kas paredz pakļaut ārvalstu jurisdikcijai vai šķirējtiesai ārvalstīs, nav spēkā un ir uzskatāmas par neesošām, ja šīs klauzulas nav individuāli un atsevišķi apspriestas.

It īpaši jurisdikcijas vai šķirējtiesas klauzulas iekļaušana jebkura iepriekšējā punktā minētā līguma drukātajos noteikumos un nosacījumos pati par sevi nav pierādījums tam, ka ir ievērotas tajā noteiktās prasības.”

Pamatlietas fakti un prejudiciālie jautājumi

Lieta C-345/22

9. *Maersk Line Perú S.A.C.*⁴ kā pārvadātājs un *Aguafrost Perú* kā kravas nosūtītājs noslēdza līgumu par preču jūras pārvadājumiem saskaņā ar “cenas un frakta” nosacījumiem, kā to apliecina 2018. gada 9. aprīļa konosaments. Konosamentā bija ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kas bija formulēta šādi: “[..] Visos citos gadījumos šo konosamentu reglamentē un interpretē saskaņā ar Anglijas tiesību aktiem, un visi no tā izrietošie strīdi ir nododami izskatīšanai Augstākajā tiesā [(Anglija un Velsa)] Londonā [(Apvienotā Karaliste)], izslēdzot citas valsts tiesu jurisdikciju. Turklāt pēc pārvadātāja ieskatiem pārvadātājs var celt prasību pret tirgotāju tās

³ BOE Nr. 180, 2014. gada 25. jūlijs, 59193. lpp.

⁴ *Maersk Line Perú S.A.C.* ir *Maersk* meitasuzņēmums. Šajos secinājumos arī šis meitasuzņēmums tiks apzīmēts ar nosaukumu “*Maersk*”.

vietas kompetentajā tiesā, kur tirgotājs veic savu darbību.” *Oversea Atlantic Fish S.L.* (turpmāk tekstā – “*Oversea*”), Spānijas zivju un jūras augļu piegādātājs, iegādājās pārvadātās preces un tādējādi kļuva par minētā konosamenta turētāju kā trešā persona.

10. Preces galamērķa ostā tika nogādātas bojātas. Apdrošināšanas sabiedrība *Allianz* kā *Oversea* tiesību pārņēmēja iesniedza prasību *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesa Nr. 3, Spānija) pret *Maersk*, pieprasot zaudējumu atlīdzību EUR 67 449,71 apmērā⁵.

11. Atsaucoties uz iepriekš minēto jurisdikcijas klauzulu, *Maersk* apgalvoja, ka Spānijas tiesām neesot jurisdikcijas. Ar 2020. gada 26. maija rīkojumu *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesa Nr. 3) noraidīja šo iebildi. *Maersk* par šo rīkojumu iesniedza sūdzību attiecīgajā tiesā. Šī sūdzība tika noraidīta ar 2020. gada 2. decembra rīkojumu.

12. *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesa Nr. 3) ar 2021. gada 7. jūlija spriedumu apmierināja *Allianz* prasību pēc būtības. *Maersk* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, apstrīdot tikai Spānijas tiesu jurisdikciju. *Maersk* apgalvoja, ka, tā kā *LNM* 251. pants ir pretrunā Savienības tiesībām, iesniedzējtiesai ir jāpiemēro Briseles Ia regulas 25. pants. Tādējādi jurisdikcijas noteikšanas klauzula ir attiecināma uz trešo personu, kas ir konosamenta turētāja.

13. Iesniedzējtiesa jautā, vai uz tādu jurisdikcijas noteikšanas klauzulu kā pamatlietā aplūkotā, par kuru bija vienojušās pārvadājuma līguma sākotnējās puses, var atsaukties attiecībā pret trešo personu, kas ir konosamenta turētāja un kura šai klauzulai nav piekritusi ne individuāli, ne atsevišķi.

14. Iesniedzējtiesa norāda, ka “jurisdikcijas noteikšanas klauzula” ir autonomas Savienības tiesību jēdziens. Starptautisko jūras pārvadājumu nozarē bieži tiek izmantotas jurisdikcijas noteikšanas klauzulas, līdz ar ko saskaņā ar Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkta c) apakšpunktu līgumslēdzējām pusēm ir jāzina par to esamību. Ņemot vērā šo faktu, spriedums *Castelletti*⁶ apstiprina tādas prezumpcijas pastāvēšanu, saskaņā ar kuru persona, pret kuru ir vēsta šāda klauzula, tai ir piekritusi. Iesniedzējtiesa arī norāda, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulas ir autonomas un pēc savas būtības nodalāmas. Tas nozīmē, ka materiālo tiesību normas, kas reglamentē šādas klauzulas, var tikt pakļautas tiesiskam režīmam, kas atšķiras no tiesiskā režīma, kas reglamentē pārējo līguma daļu. Tādējādi jurisdikcijas noteikšanas klauzula var būt spēkā pat tad, ja pats līgums tiek uzskatīts par spēkā neesošu.

15. Iesniedzējtiesa precizē, ka attiecībā uz konosamentiem, kuros ir ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula, ko pārņem trešā persona, *LNM* 251. pantā ir sniegta atsauce uz tā 468. pantu, kurā ir paredzēts, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulas nav spēkā, ja tās nav tikušas individuāli un atsevišķi apspriestas⁷. Iesniedzējtiesa atgādina principu, ko Tiesa noteica spriedumā *Russ*⁸ un atkārtoja spriedumā *Coreck*⁹, nosakot, ka “ciktāl konosamentā ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula saskaņā ar [Briseles] konvencijas 17. pantu ir spēkā esoša

⁵ Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīts, ka prasība ir celta pirms 2020. gada 31. decembra.

⁶ Spriedums, 1999. gada 16. marts (C-159/97, EU:C:1999:142).

⁷ Iesniedzējtiesa raksturo *LNM* mērķi kā mērķi nodrošināt, lai jurisdikcijas noteikšanas klauzulas un šķīrējtiesas klauzulas būtu saistošas līgumslēdzējām pusēm tikai tad, ja šīs klauzulas ir individuāli un atsevišķi apspriestas. Tas ir nepieciešams, lai aizsargātu valsts saņēmēju intereses, kuri ir tādu konosamentu turētāji, kuros to sākotnējās puses ir ietvērušas jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, un kuri tādējādi ir vājākā līgumslēdzēja puse, it īpaši gadījumos ar kuģu linijsatiksmes pakalpojumu līgumiem. Tas, ka valsts uzņēmumiem, preču nosūtītājiem un saņēmējiem ir uzlikts pienākums izskatīt maznozīmīgus strīdus ārvalstu tiesās, praksē var vājināt to tiesību aizsardzību.

⁸ Spriedums, 1984. gada 19. jūnijs (71/83, EU:C:1984:217, turpmāk tekstā – “spriedums *Russ*”, 24. punkts).

⁹ Spriedums, 2000. gada 9. novembris (C-387/98, EU:C:2000:606, turpmāk tekstā – “spriedums *Coreck*”, 23. punkts).

attiecībās starp pārvadātāju un nosūtītāju, uz šo klauzulu var atsaukties pret trešo personu, kas ir konosamenta turētāja, no brīža, kurā atbilstoši piemērojamām valsts tiesībām konosamenta turētājs pārņem nosūtītāja tiesības un pienākumus”. Norāde uz “piemērojamām valsts tiesībām” šajā citātā var tikt saprasta kā atsauce uz *LNM* 251. pantu. Tā kā tādējādi pusēm būtu individuāli un atsevišķi jāapspriež jurisdikcijas noteikšanas klauzula, no konosamenta izrietošo tiesību nodošana esot bijusi nepilnīga. Tādējādi iesniedzējtiesa jautā, vai *LNM* 251. pants ir pretrunā iepriekš minētajam principam.

16. Iesniedzējtiesa arī norāda, ka valsts tiesību normas, saskaņā ar kurām varētu noteikt jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamību, var būt tās valsts tiesību normas, kurai šī klauzula piešķir jurisdikciju, proti, Apvienotās Karalistes tiesību normas. Pamatojot šo nostāju, iesniedzējtiesa atsaucas uz Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktu un Tiesas spriedumiem *Benincasa*¹⁰ un *DelayFix*¹¹, no kuriem izriet, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamība pēc būtības ir jāizvērtē saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesas ir izvēlētas šajā klauzulā.

17. Pieņemot, ka ir piemērojams *LNM* 251. pants un ka ir jāpārbauda, vai trešā persona, kas ir konosamenta turētāja, ir individuāli un atsevišķi piekritusi jurisdikcijas noteikšanas klauzulai, iesniedzējtiesa izvirza jautājumu par to, kādā formā šī piekrišana varētu tikt dota. Tā uzskata, ka šo jautājumu reglamentē Savienības tiesību akti, un norāda, ka gadījumos, kad ir izpildītas Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkta prasības, tiek piemērots prezumētas piekrišanas tests.

18. Visbeidzot, iesniedzējtiesa apšaubā *LNM* 251. panta saderību ar Tiesas judikatūru tiktāl, ciktāl šajā tiesību normā ir noteikts, ka, lai gan konosamenta izsniegšanai ir piemērojami vieni tiesību akti, šajā konosamentā ietvertajai jurisdikcijas klauzulai ir piemērojami citi tiesību akti¹².

19. Līdz ar to *Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedras provinces tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

- “1) Vai [Briseles Ia regulas] 25. panta noteikums, nosakot, ka vienošanās par jurisdikcijas noteikšanu spēkā neesamība ir jāpārbauda saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kurai puses ir piešķirušas jurisdikciju, tādā situācijā kā pamatlietā aplūkotā aptver arī jautājumu [par to, vai] ir spēkā klauzulas attiecināšana uz trešo personu, kas nav līguma, kurā klauzula ietverta, puse?
- 2) Gadījumā, ja notiek konosamenta pāreja uz trešo personu, kas ir preču saņēmēja, kas nebija līgumslēdzēja puse līgumā starp nosūtītāju un jūras pārvadātāju, vai ir saderīga ar [Briseles Ia regulas] 25. pantu un Tiesas judikatūru, kas to interpretē, tāda tiesību norma kā [*LNM*] 251. pants, kurā ir prasīts, ka, lai varētu atsaukties uz šo klauzulu attiecībā pret šo trešo personu, jurisdikcijas noteikšanas klauzulai ir jābūt apspriestai “individuāli un atsevišķi”?
- 3) Vai saskaņā ar Savienības tiesībām ir iespējams, ka dalībvalstu tiesību akti nosaka papildu spēkā esamības prasības konosamentā ietvertas jurisdikcijas noteikšanas klauzulas tiesiskajām sekām attiecībā pret trešām personām?

¹⁰ Spriedums, 1997. gada 3. jūlijs (C-269/95, EU:C:1997:337).

¹¹ Spriedums, 2020. gada 18. novembris (C-519/19, EU:C:2020:933, turpmāk tekstā – “spriedums *DelayFix*”).

¹² Iesniedzējtiesa atsaucas uz sprieduma *Coreck* 23. punktu un ģenerāladvokāta S. Albēra [S. Alber] secinājumiem lietā *Coreck* (C-387/98, EU:C:2000:157).

- 4) Vai tāda tiesību norma kā [LNM] 251. pants, kas nosaka, ka trešā persona – turētājs – pārņem tiesības tikai daļēji, izslēdzot klauzulas par vienošanos par jurisdikcijas noteikšanu, nozīmē šo klauzulu spēkā esamības papildu prasību ieviešanu, kas neatbilst [Briseles Ia regulas] 25. pantam?”

Lieta C-346/22

20. MACS kā pārvadātājs un *Tunacor Fisheries Ltd* kā kravas nosūtītājs noslēdza līgumu par preču jūras pārvadājumiem saskaņā ar “cenas un frakta” nosacījumiem, kā to apliecina 2019. gada 13. aprīļa konosaments. Konosamentā bija ietverta šāda jurisdikcijas noteikšanas klauzula: “Šo konosamentu reglamentē saskaņā ar Anglijas tiesību aktiem, un visi no tā izrietošie strīdi ir nododami izskatīšanai Augstākajā tiesā [(Anglija un Velsa)] Londonā.” Spānijas sabiedrība *Fortitude Shipping S.L.* (turpmāk tekstā – “*Fortitude*”) iegādājās attiecīgās preces un tādējādi kļuva par trešo personu, kas ir konosamenta turētāja.

21. Preces galamērķa ostā tika nogādātas bojātas. Apdrošināšanas sabiedrība *Mapfre* kā *Fortitude* tiesību pārņēmēja cēla prasību *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesā Nr. 3) pret MACS, pieprasot zaudējumu atlīdzību EUR 80 187,90 apmērā¹³.

22. Atsaucoties uz iepriekš minēto jurisdikcijas klauzulu, MACS apgalvoja, ka Spānijas tiesām nebija jurisdikcijas. Ar 2020. gada 3. maija rīkojumu *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesā Nr. 3) atteicās no jurisdikcijas. *Mapfre* par šo rīkojumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Atsaucoties uz LNM 251. pantu, *Mapfre* apgalvoja, ka jurisdikcijas klauzula attiecībā uz *Fortitude* nav izpildāma, jo *Fortitude* nav ne kravas pārvadājuma līgumslēdzēja puse, nedz arī ir piedalījusies tā izpildē. MACS apgalvoja, ka, tā kā LNM 251. pants ir pretrunā Savienības tiesībām, iesniedzējtiesai ir jāpiemēro Briseles Ia regulas 25. pants, tādējādi padarot jurisdikcijas klauzulu izpildāmu pret trešo personu, kas ir konosamenta turētāja.

23. Iesniedzējtiesai radās tādas pašas šaubas kā lietā C-345/22, tāpēc tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai būtībā tos pašus prejudiciālos jautājumus, kas tika uzdoti minētajā lietā.

Lieta C-347/22

24. *Maersk* kā pārvadātājs un *Aguafrost Perú* kā kravas nosūtītājs noslēdza līgumu par preču pārvadāšanu pa jūru saskaņā ar “cenas un frakta” nosacījumiem, kā to apliecina 2018. gada 2. augusta konosaments. Konosamentā bija ietverta jurisdikcijas klauzula, kuras formulējums ir identisks šo secinājumu 9. punktā minētajam. *Oversea* iegādājās attiecīgās preces un tādējādi kļuva par trešo personu, kas ir konosamenta turētāja.

25. Preces galamērķa ostā tika nogādātas bojātas. Apdrošināšanas sabiedrība *Allianz* kā *Oversea* tiesību pārņēmēja cēla prasību *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesā Nr. 3) pret *Maersk*, pieprasot saņemt zaudējumu atlīdzību EUR 106 093,65 apmērā¹⁴.

¹³ Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīts, ka prasība ir celta pirms 2020. gada 31. decembra.

¹⁴ Lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir norādīts, ka prasība ir celta pirms 2020. gada 31. decembra.

26. Atsaucoties uz jurisdikcijas klauzulu, *Maersk* apgalvoja, ka Spānijas tiesām nav jurisdikcijas. Ar 2020. gada 20. oktobra rīkojumu *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesa Nr. 3) noraidīja šo iebildi.

27. *Juzgado de lo Mercantil nº3 de Pontevedra* (Pontevedras Komerctiesa Nr. 3) ar 2021. gada 9. jūlija spriedumu apmierināja *Allianz* prasību pēc būtības. *Maersk* par šo spriedumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā, atsaucoties uz Spānijas tiesu jurisdikcijas neesamību. Tā kā *LNM* 251. pants ir pretrunā Savienības tiesībām, iesniedzējtiesai esot jāpiemēro Briseles Ia regulas 25. pants, tādējādi padarot jurisdikcijas klauzulu izpildāmu pret trešo personu, kas ir konosamenta turētāja.

28. Iesniedzējtiesai radās tādas pašas šaubas kā lietā C-345/22, tāpēc tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai būtībā tos pašus prejudiciālos jautājumus, kas tika uzdoti minētajā lietā.

Tiesvedība Tiesā

29. Ar Tiesas priekšsēdētāja 2022. gada 15. jūlija rīkojumu lietas C-345/22, C-346/22 un C-347/22 rakstveida un mutvārdu procesā un galīgā sprieduma pasludināšanai tika apvienotas.

30. Rakstveida apsvērumus iesniedza lietas puses, Spānijas valdība, kā arī Eiropas Komisija.

Juridiskais izvērtējums

Sākotnējie apsvērumi

31. Līgums par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas¹⁵ (“Izstāšanās līgums”) tika pieņemts 2019. gada 17. oktobrī un stājās spēkā 2020. gada 1. februārī. Saskaņā ar Izstāšanās līguma 67. panta “Jurisdikcija, tiesas nolēmumu atzīšana un izpilde un saistītā centrālo iestāžu sadarbība” 1. punkta a) apakšpunktu Briseles Ia regulas noteikumus par jurisdikciju piemēro gan Apvienotajā Karalistē, gan dalībvalstīs situācijās, kurās iesaistīta Apvienotā Karaliste, attiecībā uz tiesvedību, kas sāka līdz Izstāšanās līguma 126. pantā paredzētā pārejas perioda beigām.

32. Šīs lietas attiecas uz klauzulām, kuru mērķis ir piešķirt jurisdikciju Apvienotās Karalistes tiesām. No lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka tiesvedības pamatlietā tika celtas pirms 2020. gada 31. decembra, kas ir Izstāšanās līguma 126. pantā paredzētā pārejas perioda beigu datums. Kā pamatoti norāda Spānijas valdība un Komisija, lai atrisinātu strīdus, uz kuriem attiecas lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, ir nepieciešams interpretēt Briseles Ia regulu.

¹⁵ OV 2020, L 29, 7. lpp.

Par pirmo jautājumu

33. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai saskaņā ar Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamība pēc būtības ir izvērtējama saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesa vai tiesas ir izvēlētas šajā klauzulā, konosamentā ietvertā jurisdikcijas noteikšanas klauzula ir piemērojama trešai personai, kura ir šī konosamenta turētāja.

34. Briseles Ia regulas 25. pantā ir reglamentētas konvencijas, saskaņā ar kurām līgumslēdzējas puses piešķir kādas dalībvalsts tiesai vai tiesām jurisdikciju izskatīt jebkādus strīdus, ja tādi starp tām pastāv vai varētu pastāvēt nākotnē¹⁶. Jēdziens “jurisdikcijas noteikšanas klauzula”, kas ir autonomas Savienības tiesību jēdziens, ir jāinterpretē, lai pilnībā īstenotu gribas autonomijas principu, kas ir minētā Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkta pamatā¹⁷.

35. Salīdzinājums ar attiecīgajiem Briseles konvencijas un Briseles I regulas noteikumiem izceļ Briseles Ia regulas 25. panta grozījumus attiecībā uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulām. Pirmkārt, ir anulēta prasība, lai vismaz vienas puses domicils būtu dalībvalstī¹⁸. Otrkārt, Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktā ir ietverta jauna vienota kolīziju norma, saskaņā ar kuru jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamību pēc būtības izvērtē saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesas ir izvēlētas šajā klauzulā, ietverot, kā tas ir noteikts šīs regulas 20. apsvērumā, “šīs dalībvalsts tiesību kolīziju normas”¹⁹. Jānorāda, ka šī jaunā norma ir piemērojama, ja jautājums par spēkā esamību pēc būtības tiek izvirzīts gan tiesā, kas izvēlēta jurisdikcijas noteikšanas klauzulā, gan jebkurā citā dalībvalsts tiesā, kurā celta prasība, neievērojot šo klauzulu²⁰. Treškārt, Briseles Ia regulas 25. panta 5. punktā ir paredzēta jurisdikcijas noteikšanas klauzulu nošķiršana no citām līguma klauzulām²¹.

36. Ne Briseles Ia regulas 25. pantā, ne kādā citā tās tiesību normā nav tieši reglamentētas jurisdikcijas noteikšanas klauzulu radītās sekas attiecībā uz trešām personām, it īpaši personām, kuras nav sākotnējā līguma puses, uz kurām attiecas jurisdikcijas noteikšanas klauzula, un kuras vēlāk kļūst par šī līguma pusēm, pamatojoties uz cesiju vai citu vienošanos²². Tiesa uzskata, ka līgumā ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula principā var radīt sekas tikai attiecībās starp

¹⁶ Bieži dēvētas par “jurisdikcijas izvēles līgumiem” vai “jurisdikcijas noteikšanas klauzulām”.

¹⁷ Spriedums *DelayFix* (38. punkts un tajā minētā judikatūra).

¹⁸ Vienīgā atlikusī prasība ir, ka pusēm ir jāizvēlas tiesa, kas atrodas dalībvalstī.

¹⁹ No Komisijas Priekšlikuma regulai par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komercietās (COM(2010) 748, galīgā redakcija, 9. lpp.) paskaidrojuma raksta izriet, ka likumdevējs ir centies šīs normas tekstu saskaņot ar 2005. gada 30. jūnija Hāgas Konvencijas par tiesas izvēles līgumiem 5. pantu, lai atvieglotu Eiropas Savienības pievienošanos šai konvencijai (Konvencijas tekstu skat. OV 2009, L 133, 3. lpp.). Saskaņā ar 5. panta pirmo daļu “Līgumslēdzējas valsts tiesai vai tiesām, kas norādītas ekskluzīvā tiesas izvēles līgumā, ir jurisdikcija izšķirt strīdu, uz kuru attiecas šis līgums, ja vien šis līgums nav spēkā neesošs saskaņā ar šīs valsts tiesību aktiem”. Tāpēc jaunā kolīziju norma ir jāinterpretē, ņemot vērā līdzvērtīgu normu Konvencijā par Tiesas nolīgumu izvēli. Šajā kontekstā skat. Hartley, T. un Dogauchi, M., *Explanatory Report*, pieejams tīmekļvietnē <https://assets.hcch.net/upload/expl37final.pdf>.

²⁰ Skat. Nuyts, A., “La refonte du règlement Bruxelles I”, *Rev. Crit. DIP*, 2013, 56. lpp. Ja pamatlietā būtu jāapstrīd jurisdikcijas noteikšanas klauzulu spēkā esamība pēc būtības, kas, šķiet, tā nav, Spānijas tiesas lemtu par šo jautājumu, piemērojot Apvienotās Karalistes tiesību normas, tostarp Apvienotās Karalistes valsts tiesību kolīziju normas. Tomēr tās dalībvalsts tiesas, kurās ir celta prasība, pārkāpjot jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, var lemt par šīs klauzulas spēkā esamību pēc būtības, kamēr nav celta prasība izvēlētajā tiesā. Tiklīdz puse vērsas izvēlētajā dalībvalsts tiesā, saskaņā ar Briseles Ia regulas 31. panta 2. punktu citu dalībvalstu tiesām ir pienākums apturēt jebkādu tiesvedību tajās.

²¹ Tiesas judikatūrā jau ir atzīta šādu klauzulu nodalāmība: skat. spriedumu, 1997. gada 3. jūlijs, *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, 25. punkts.

²² Šajā ziņā skat. sprieduma *DelayFix*, 40. punktu, kurā teikts, ka “[Briseles Ia regulas] 25. panta 1. punktā nav precizēts, vai jurisdikcijas noteikšanas klauzulu ārpus līguma pušu loka var nodot trešai personai, kas ir vēlāk noslēgta līguma puse un pilnībā vai daļēji ir pārņēmusi kādas sākotnējā līguma puses tiesības un pienākumus”.

sākotnējā līguma pusēm²³. Lai uz klauzulu varētu atsaukties attiecībā uz trešo personu, principā ir nepieciešams, ka tā klauzulai ir piekritusi²⁴. Šī pieeja atbilst Tiesas iepriekšējai judikatūrai attiecībā uz Briseles konvencijas 17. pantu un Briseles I regulas 23. panta 1. punktu²⁵.

37. Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkta piemērošanas jomā ietilpst tikai gadījumi, kad puses ir “vienojušās” par tiesu. Kā izriet no šīs regulas 15. apsvēruma, šī pušu saskaņotā griba attaisno prioritāti, kas atbilstoši pušu gribas autonomijas principam piešķirta attiecībā uz tiesas izvēli²⁶. Attiecīgi Tiesa uzskatīja, ka Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkts nosaka, ka tiesai, kurā celta prasība, ir pienākums *in limine litis* pārbaudīt, vai jurisdikcijas noteikšanas klauzulai puses faktiski ir izteikušas piekrišanu, kam jābūt izteiktai skaidri un precīzi, un šajā tiesību normā noteikto formas prasību mērķis šajā ziņā ir nodrošināt, lai šī piekrišana faktiski būtu konstatējama²⁷.

38. Vairākos spriedumos par Briseles konvencijas 17. panta interpretāciju, kas pasludināti saistībā ar strīdiem par jūras transporta pakalpojumu līgumiem, Tiesa tomēr ir atzinusi, ka konosamentā ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula ir attiecināma uz trešo personu, kas nav saistīta ar līgumu. Šāda pamatošanās var notikt, ja šī klauzula tiek atzīta par spēkā esošu starp pārvadātāju un kravas nosūtītāju²⁸ un ja saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām šī trešā persona, iegūstot konosamentu, pārņem kravas nosūtītāja tiesības un pienākumus²⁹. Tiesa uzskata, ka šādos apstākļos nav jāpārbauda, vai trešā persona, kas bija konosamenta turētāja, bija piekritusi sākotnējā līgumā ietvertajai jurisdikcijas noteikšanas klauzulai. Konosamenta iegūšana trešai personai nevar piešķirt vairāk tiesību nekā nosūtītājam piešķirtās tiesības. Tādējādi trešai personai pieder visas konosamentā paredzētās tiesības un vienlaikus ir visi tajā ietvertie pienākumi, tostarp jurisdikcijas noteikšanas klauzula³⁰. Ja piemērojamajās valsts tiesībās šāda aizstāšana nav paredzēta, tiesai, kas izskata lietu, ir jāpārbauda, vai trešā persona patiešām ir piekritusi jurisdikcijas noteikšanas klauzulai³¹.

39. Spriedumā *Refcomp*, kurā tika interpretēts Briseles I regulas 23. panta 1. punkts, Tiesa ir precizējusi, ka iepriekš minētās judikatūras piemērotība ir jāvērtē, ņemot vērā konosamentu ļoti īpašo raksturu, ko tā raksturo kā “starptautisku komercinstrumentu, kura mērķis ir reglamentēt attiecības, kurās ir iesaistītas vismaz trīs personas, proti, jūras pārvadātājs, preču nosūtītājs vai kravas nosūtītājs un preču saņēmējs”, un “vērtspapīru, kurš īpašniekam preču pārvadājuma laikā ļauj tās nodot pircējam, kas kļūst par visu kravas nosūtītāja tiesību un pienākumu īpašnieku attiecībā pret pārvadātāju”³². Tieši ņemot vērā šīs aizstājošās attiecības starp kravas nosūtītāju un trešo personu, kas ir konosamenta turētāja, trešai personai ir saistoša šajā konosamentā ietvertā

²³ Spriedums *DelayFix* (42. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁴ Spriedums, 2015. gada 21. maijs, *CDC Hydrogen Peroxide* (C-352/13, EU:C:2015:335, turpmāk tekstā – “spriedums *CDC Hydrogen Peroxide*”, 64. punkts un tajā minētā judikatūra).

²⁵ Spriedumi, 1997. gada 20. februāris, *MSG* (C-106/95, EU:C:1997:70, 15. un 17. punkts), un 1999. gada 16. marts, *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 19. un 34. punkts); spriedums, 2013. gada 7. februāris, *Refcomp* ((C-543/10, EU:C:2013:62, turpmāk tekstā – “spriedums *Refcomp*”, 26.–29. punkts).

²⁶ Attiecībā uz 23. panta 1. punktu šajā nozīmē skat. spriedumu *Refcomp* (26. punkts).

²⁷ Spriedums *DelayFix* (41. punkts un tajā minētā judikatūra). Briseles Ia regulā ir reglamentēta jurisdikcijas noteikšanas klauzulu formālā spēkā esamība. Dalībvalstis nav ne tiesīgas noteikt papildu formālās prasības, ne arī grozīt vai nepiemērot šīs regulas 25. panta 1. punktā paredzētās prasības (šajā nozīmē skat. spriedums, 1981. gada 24. jūnijs, *Elefanten Schuh*, 150/80, EU:C:1981:148, 26. punkts).

²⁸ Šajās lietās nekas neliecina par to, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulas starp pārvadātājiem un kravas nosūtītājiem būtu spēkā neesošas.

²⁹ Spriedums, *Russ* (24. punkts); spriedums, 1999. gada 16. marts, *Castelletti* (C-159/97, EU:C:1999:142, 41. punkts), un spriedums *Coreck* (23. punkts).

³⁰ Spriedums *Coreck* (25. punkts un tajā minētā judikatūra).

³¹ Spriedums *Coreck* (26. punkts).

³² Spriedums *Refcomp* (35. punkts).

jurisdikcijas noteikšanas klauzula. Tiesa uzskatīja, ka šī judikatūra nav piemērojama šīs lietas apstākļos, jo runa bija par jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, par kuru preces ražotājs un sākotnējais pircējs bija vienojušies preču īpašumtiesību nodošanas līgumu ķēdē³³.

40. Pēc tam Tiesa izmantoja mazāk ierobežojošu pieeju un piemēroja judikatūru, ko tā bija izstrādājusi saistībā ar jūras konosamentiem attiecībā uz citiem līgumiem.

41. Spriedums *CDC Hydrogen Peroxide* tostarp ietvēra Briseles I regulas 23. panta interpretāciju. Beļģijā reģistrēta sabiedrība, kuras mērķis ir tiesas un ārpustiesas ceļā izvirzīt uzņēmumu, kurus ietekmējusi aizliegta vienošanās, zaudējumu atlīdzības prasījumus, Vācijas tiesā cēla prasību par fakta konstatēšanu un zaudējumu atlīdzināšanu pret vairākām dažādās dalībvalstīs reģistrētām sabiedrībām, kuras bija iesaistītas LESD 101. panta pārkāpumā. Atsaucoties uz spriedumu *Coreck*, Tiesa nolēma, ka “tikai tad, ja puse, kas nav bijusi iesaistīta sākotnējā līgumā, ir pārņēmusi sākotnējās līgumslēdzējas puses tiesības un pienākumus saskaņā ar valsts materiālo tiesību normām, kas noteiktas, piemērojot tās tiesas starptautisko privāttiesību normas, kurā iesniegta prasība, šai trešai personai tomēr var būt saistoša jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kurai tā nav piekritusi”³⁴.

42. Tiesa izmantoja tādu pašu pieeju savā spriedumā *Profit Investment SIM*³⁵, kurā tā nosprieda, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzula, kas ir obligāciju emisijas prospektā, var tikt attiecināta uz trešo personu, kas ir iegādājusies šos vērtspapīrus no finanšu starpnieka, ja tiek pierādīts, ka “ši trešā persona, sekundārajā tirgū parakstoties uz šiem vērtspapīriem, pārņēma šī starpnieka tiesības un pienākumus atbilstoši piemērojamām valsts tiesībām”.

43. Spriedumā *DelayFix* radās jautājums, vai lietā pret *DelayFix*, sabiedrību, kas nodarbojas ar aviopasažieru prasījumu piedziņu, *Ryanair* ar atsaukties uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, kas iekļauta starp pasažieri un šo aviosabiedrību noslēgtā pārvadājuma līgumā, attiecībā pret parādu piedziņas sabiedrību, kurai pasažieris ir cedējis savu prasījumu. Minētā sprieduma 47. punktā Tiesa nosprieda, ka atsaukšanās uz jurisdikcijas noteikšanas klauzulu ir iespējama tikai tad, ja *DelayFix* kā trešā persona pārņemtu visas sākotnējā līguma puses, šajā gadījumā, pasažiera, tiesības un pienākumus “atbilstoši pamatlietā piemērojamajām valsts tiesībām”.

44. No Tiesas judikatūras izriet, ka, ņemot vērā Savienības tiesības, jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, par kuru pārvadātājs un kravas nosūtītājs ir vienojušies konosamentā, var attiecināt uz trešo personu, kas ir šī konosamenta turētāja, ja šī trešā persona ir piekritusi šai klauzulai vai ja tā ir pārņēmusi nosūtītāja tiesības un saistības³⁶. Jautājums par to, vai trešā persona pārņem nosūtītāja tiesības un saistības, iegūstot konosamentu, ir jāatrisina, atsaucoties uz valsts tiesībām. Kā pamatoti apgalvo *Allianz*, *Mapfre* un Spānijas valdība, valsts tiesības ir valsts materiālo tiesību normas, kas noteiktas, piemērojot tās tiesas starptautisko privāttiesību normas, kura izskata strīdu³⁷.

³³ Sprieduma *Refcomp* 37. punktā Tiesa ir nospriedusi, ka īpašuma tiesību nodošanas līgumu ķēdē sākotnējā pircēja un pārpircēja stāšanās vienam otra vietā neizpaužas kā vienota līguma, kā arī visu tajā paredzēto tiesību un pienākumu nodošana. Pušu līgumsaistības dažādos līgumos var atšķirties, līdz ar to tiesības, uz ko pārpircējs var atsaukties attiecībā uz savu tiešo pārdevēju, ne vienmēr ir tās pašas kā tās, ko ražotājs ir uzņēmis savās attiecībās ar pirmo pircēju. Minētā sprieduma 38. punktā Tiesa secināja, ka saistībā ar sekām, ko izraisa konosamenta nodošana trešai personai, nav raksturīga īpašuma tiesību nodošanas līgumu jomā, ciktāl šķiet, ka ražotāja un pārpircēja attiecības dalībvalstīs tiek uztvertas atšķirīgi.

³⁴ Spriedums *CDC Hydrogen Peroxide* (65. punkts).

³⁵ Spriedums, 2016. gada 20. aprīlis (C-366/13, EU:C:2016:282, 37. punkts).

³⁶ Pieņemot, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzula starp pārvadātāju un nosūtītāju ir spēkā, kas šajās lietās netiek apstrīdēts.

³⁷ Spriedumi *Coreck* (30. punkts) un *CDC Hydrogen Peroxide* (65. punkts).

45. Šķiet, ka sprieduma *DelayFix* 47. punktā ir izmantota tāda pati pieeja, atsaucoties uz “valsts materiālo tiesību normām”, citējot sprieduma *CDC Hydrogen Peroxide* 65. punktu, kurā savukārt ir sniegta atsauce uz sprieduma *Coreck* 30. punktu. Atgriežoties pie šī jautājuma attiecīgā sprieduma 63. punktā un rezolutīvajā daļā, Tiesa, šķiet, maina savu nostāju, apgalvojot, ka jautājums par to, vai parādu piedziņas sabiedrība pārņem visas sākotnējā līguma puses tiesības un pienākumus, ir jāizskata atbilstoši “tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesas ir izvēlētas [šajā jurisdikcijas noteikšanas] klauzulā”.

46. Šī pieeja rada tālāk norādītos trīs aspektus, kuru dēļ nevaru virzīt to izskatīšanai Tiesā³⁸.

47. Pirmkārt, no šo secinājumu 45. punkta izriet, ka sprieduma *DelayFix* pamatojumā ir pieļauta nekonsekvence vai pat tieša pretruna. Nav iespējams sekot Tiesas iedibinātajai judikatūrai, kas apkopota šo secinājumu 44. punktā un saskaņā ar kuru tiesību akti, kas reglamentē jautājumu par to, vai trešā persona, iegūstot konosamentu, pārņem nosūtītāja tiesības un pienākumus, ir valsts materiālo tiesību normas, kas noteiktas, piemērojot tās tiesas starptautisko privāttiesību normas, kurā iesniegta prasība, lai secinātu, ka tā vietā ir piemērojami jurisdikcijas noteikšanas klauzulā izvēlētas dalībvalsts tiesību akti.

48. Otrkārt, uzskatu, ka sprieduma *DelayFix* 63. punktā un rezolutīvajā daļā izmantotā pieeja neaprobežojas ar Tiesas spriedumu *Coreck* un *CDC Hydrogen Peroxide* precizēšanu vai nianšu izcelšanu³⁹. Ja vien tā nav vienkārša pārrakstīšanās kļūda – un, kā skaidrots šo secinājumu 50. punktā, tādu iespēju es neizslēdzu –, šī pieeja acīmredzami atšķiras no šiem iepriekšējiem spriedumiem. Lai gan Tiesai ne vienmēr ir saistoša tās iepriekšējā judikatūra un tā noteikti var to pielāgot, lai ņemtu vērā, piemēram, izmaiņas piemērojamajās tiesību normās vai jaunu apstākļu esamību, ir pārsteidzoši, ka spriedumā *DelayFix* nav ietverts nekāds paskaidrojums attiecībā uz Tiesas nostājas maiņu no piemērojamo valsts tiesību viedokļa.

49. Treškārt, sprieduma *DelayFix* 63. punktā un sprieduma rezolutīvajā daļā ietverto pieeju varētu interpretēt tādējādi, ka tiesību kolīziju norma, kas ar Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktu ieviesta attiecībā uz jurisdikcijas klauzulas spēkā esamību pēc būtības, reglamentē sākotnējā līguma puses tiesību un pienākumu nodošanu trešai personai. Šo secinājumu 54.–56. punktā ir skaidrots, kāpēc, manuprāt, šāda interpretācija Tiesai nebūtu jāatbalsta.

50. Ņemot vērā sprieduma *DelayFix* 48.–62. punktā izklāstīto argumentāciju, neizslēdzu, ka Tiesa, izvērtējot šīs klauzulas spēkā esamību attiecībā uz sākotnējā līguma pusēm, proti, aviosabiedrību un pasažieri, paredzēja atsaukties uz tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesas ir izvēlētas jurisdikcijas noteikšanas klauzulā. Atsauce uz šo tiesisko regulējumu šī sprieduma 63. punktā un rezolutīvajā daļā šajā gadījumā ir uzskatāma par pārrakstīšanās kļūdu.

51. Manuprāt, ir trīs iemesli tam, kāpēc, neraugoties uz izmaiņām, ko ieviesa Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkts, joprojām ir piemērojami tiesu prakses principi, interpretējot Briseles konvencijas 17. panta pirmo daļu un Briseles I regulas 23. panta 1. punktu, uz kuriem ir sniegta atsauce šo secinājumu 38., 39. un 41.–44. punktā.

³⁸ Sprieduma *DelayFix* kritiku skat. Larribère, L., “Note sous CJUE, 18 novembre 2020, Ryanair DAC c. DelayFix, aff. C-519/19”, *Journal du droit international*, 2021, 1043. lpp., un Wołodkiewicz, B., “The Enforceability of a Jurisdiction Clause against an Assignee”, *Journal of European Consumer and Market Law*, 2021, 206. lpp.

³⁹ Skat. šo secinājumu 44. punktu.

52. Pirmkārt, vēlos atzīmēt, ka Tiesa ir nolēmusi, ka, ciktāl Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkts gandrīz identiski aizstāj Briseles I regulas 23. panta 1. punktu, tiesas sniegtā interpretācija saistībā ar otro normu ir attiecināma arī uz pirmo normu⁴⁰.

53. Otrkārt, manuprāt prasības, saskaņā ar kuru vismaz vienai no pusēm domicilam ir jābūt kādas dalībvalsts teritorijā, atceļšanas galvenais mērķis ir nostiprināt pušu brīvu izvēli attiecībā uz kompetento tiesu vai tiesām, un tā nekādi neietekmē jurisdikcijas noteikšanas klauzulu piemērošanu vai sekas attiecībā uz trešām personām.

54. Visbeidzot (kas, šķiet, ir pirmā prejudiciālā jautājuma galvenais aspekts), piekrītu Spānijas valdībai un Komisijai, ka jaunās tiesību kolīziju normas, kurā ir paredzēts, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamība tiek noteikta, atsaucoties uz tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesa vai tiesas ir izvēlētas šajā klauzulā, mērķis nav reglamentēt jurisdikcijas noteikšanas klauzulu sekas attiecībā uz trešām personām, it īpaši jautājumu par to, vai puse, kas nav sākotnējā līguma puse, pārņem sākotnējā līguma puses tiesības un pienākumus.

55. Šajā sakarā piekrītu vienprātīgajam akadēmisko komentētāju viedoklim, ka Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktā ietvertais jēdziens “spēkā esamība pēc būtības” nosaka jurisdikcijas klauzulas spēkā esamību pēc būtības, ja to apstrīd, pamatojoties uz tās spēkā neesamību, tostarp kļūdu, maldināšanu, vardarbību, krāpšanu vai pilnvaru vai tiesībspējas trūkumu⁴¹. Savā skaidrojošajā ziņojumā par Hāgas 2005. gada 30. jūnija konvenciju par tiesu līgumiem profesori Hārtlijs [Hartley] un Dogauči [Dogauchi], paužot savu nostāju par šīs konvencijas 5. panta pirmo daļu, norāda: “Jēdziens “spēkā neesošs” attiecas tikai uz būtiskiem (neformāliem) spēkā neesamības pamatojumiem” un “tas galvenokārt attiecas uz vispārāzītiem iemesliem, piemēram, krāpšanu, kļūdu, maldināšanu, piespiešanu un tiesībspējas trūkumu”⁴².

56. No tā izriet, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzulu sekas attiecībā uz trešām personām neietilpst Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktā ietvertajā jēdzienā “spēkā esamība pēc būtības”⁴³. Jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamība un tās piemērojāmība vai attiecināmība uz trešām personām ir individuāli un atsevišķi jautājumi.

57. Ņemot vērā iepriekš minēto, ierosinu Tiesai uz pirmo jautājumu atbildēt, ka Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka konosamentā ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula, par kuru ir vienojušies pārvadātājs un kravas nosūtītājs, ir attiecināma uz trešo personu, kas ir konosamenta turētāja, ja, iegādājoties konosamentu, šī trešā persona ir pārņēmusi kravas nosūtītāja tiesības un pienākumus. Tiesai, kas izskata lietu, uz šo jautājumu ir jāatbild saskaņā ar valsts materiālo tiesību normām, kas izriet no starptautisko privāttiesību normu piemērošanas.

⁴⁰ Šajā nozīmē skat. spriedums, 2022. gada 24. novembris, *Tilman* (C-358/21, EU:C:2022:923, 34. punkts). Tiesa bija izdarījusi tādu pašu secinājumu attiecībā uz Briseles konvencijas 17. panta pirmo daļu un Briseles I regulas 23. panta 1. punktu, kas ir formulēti gandrīz identiski (skat. it īpaši spriedumu *Refcomp*, 18. un 19. punkts).

⁴¹ Skat. cita starpā Ahmed, M., “The Validity of Choice of Court Agreements in International Commercial Contracts under the Hague Choice of Court Convention and the Brussels Ia Regulation”, Furmston, M. (red.) izdevumā *The Future of the Law of Contract*, Informa Law, Routledge 2020, Nr. 4, 217. lpp., Nr. 4; Fallon, M., un Francq, S., “L’incidence de l’entrée en vigueur de la Convention de La Haye de 2005 sur les accords d’élection de for sur l’article 25 du règlement Bruxelles Ibis”, *J.T.*, 2016, 169. lpp., Nr. 22; Hartley, T., *Choice-of-court agreement under the European and international instruments*, Oxford University Press, Oksforda, 2013, Nr. 7.05, 130.–131. lpp.; Musseva, B., “Opposability of choice-of-court agreements against third parties under the Hague choice-of-court Convention and Brussels Ibis Regulation”, 76. lpp., pieejams vietnē <https://www.prf.unze.ba/Docs/Anali/Analibr18god9/4.pdf>; Ratković, T., un Zgrabljic Rotar, D., “Choice-of-Court Agreements under the Brussels I Regulation (Recast)”, *Journal of Private International Law*, 9. sējums, 2013, 253.–255. lpp.

⁴² Skat. šo secinājumu 19. zemsvītras piezīmi par skaidrojošo ziņojumu (126. punkts).

⁴³ Tāpat šis jēdziens neietver jurisdikcijas noteikšanas klauzulas interpretāciju (šajā nozīmē skat. spriedums, 1997. gada 3. jūlijs, *Benincasa*, C-269/95, EU:C:1997:337, 31. punkts un tajā minētā judikatūra). Attiecībā uz klauzulas formālās spēkā esamības prasībām Briseles Ia regulas 25. panta 1. un 2. punktā tās ir definētas tā, lai nebūtu iespējams piemērot valsts tiesību aktus, tostarp tiesību kolīziju normas.

Šajā tiesību normā ietvertais noteikums, saskaņā ar kuru jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamība pēc būtības ir vērtējama saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesas ir izvēlētas šajā klauzulā, neregulē konosamentā ietvertas jurisdikcijas noteikšanas klauzulas attiecināmību uz trešo personu, kura ir minētā konosamenta turētāja.

Par otro, trešo un ceturto jautājumu

58. Ar otro līdz ceturto jautājumu, kurus ir lietderīgi izskatīt kopā, iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru trešā persona preču jūras pārvadājuma līgumā, kas noslēgts starp pārvadātāju un kravas nosūtītāju, kurš iegādājas šo līgumu apliecinošu konosamentu, pārņem visas kravas nosūtītāja tiesības un saistības, izņemot tajā ietvērto jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, kas uz to attiecas tikai tad, ja tā šo klauzulu ir apspriedusi individuāli un atsevišķi.

59. Aplūkojot pirmo uzdoto jautājumu, jāsecina, ka saskaņā ar šķietami pareizo Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkta interpretāciju konosamentā ietverta jurisdikcijas noteikšanas klauzula ir attiecināma uz trešo personu, kas ir šī konosamenta turētāja, ja šī klauzula ir tikusi atzīta par spēkā esošu starp pārvadātāju un kravas nosūtītāju un ja saskaņā ar piemērojamajām valsts tiesībām konosamenta iegādes brīdī trešā persona ir pārņēmusi kravas nosūtītāja tiesības un pienākumus. Šajā gadījumā nav jāpārbauda trešās personas, kas ir konosamenta turētājs, piekrišana jurisdikcijas noteikšanas klauzulai.

60. Manuprāt, lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir balstīti uz principu, ka šim jautājumam ir piemērojamas Spānijas tiesības, proti, *LNM* 251. pants, skatot to kopsakarā ar šī likuma 468. pantu⁴⁴. Šīs abas tiesību normas, aplūkotas kopā, šķiet, pierāda, ka trešā persona, kas ir konosamenta turētāja, pārņem visas nosūtītāja tiesības un saistības attiecībā uz precēm, izņemot tās, kas izriet no jurisdikcijas noteikšanas klauzulas. Šis noteikums ir spēkā tikai tad, ja trešā persona, kas ir konosamenta turētāja, to ir apspriedusi individuāli un atsevišķi.

61. Pretēji *Allianz*, *Mapfre* un Spānijas valdības nostājai es piekrītu Komisijas viedoklim, ka ar šo valsts tiesisko regulējumu tiek apiets Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkts, kā tas interpretēts Tiesas judikatūrā, un tādējādi šis valsts tiesiskais regulējums ir pretrunā ar minēto regulu.

62. Tomēr jānorāda, ka *LNM* 468. pantā ir precizēts, ka tas ir piemērojams, “neskarot [Savienības] tiesības”⁴⁵. Ņemot vērā šo atrunu, Spānijas valdība savos apsvērumos interpretē šo tiesību normu “atsevišķi”, kā tādu, kas ir piemērojama tikai jurisdikcijas noteikšanas klauzulām, kurām nav piemērojams Briseles Ia regulas 25. pants, it īpaši klauzulām, kas jurisdikciju piešķir trešo valstu tiesām. Tāpat iesniedzējtiesa apgalvo, ka *LNM* 468. panta nosacījums nav piemērojams, ja ar jurisdikcijas noteikšanas klauzulu jurisdikcija ir piešķirta dalībvalsts tiesām.

63. Šajā ziņā vēlos atgādināt, ka iesniedzējtiesai ir pienākums interpretēt valsts tiesību aktus atbilstoši Savienības tiesībām. Tādējādi, ja *LNM* 468. panta atruna ļautu iesniedzējtiesai interpretēt attiecīgo valsts tiesisko regulējumu atbilstoši Briseles Ia regulas 25. panta 1. punktam, kā tas ir interpretēts Tiesas judikatūrā, un tas nebūtu interpretējams *contra legem* Spānijas tiesībām, kas ir jānosaka iesniedzējtiesai, tad ir jāpieņem šāds risinājums.

⁴⁴ *Allianz* un *Mapfre* ieņem tādu pašu nostāju. *Maersk* apgalvo, ka Spānijas tiesību kolīziju normas atsaucas uz Peru tiesībām.

⁴⁵ Skat. arī *LNM* preambulas XI iedaļu, kas minēta šo secinājumu 6. punktā.

64. Tādēļ ierosinu Tiesai uz otro, trešo un ceturto jautājumu atbildēt, ka Briseles Ia regulas 25. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru trešā persona preču pārvadājuma līgumā, kas noslēgts starp pārvadātāju un kravas nosūtītāju, kurš iegādājas šo līgumu apliecinošu konosamentu, pārņem visas kravas nosūtītāja tiesības un saistības, izņemot tajā ietverto jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, kas uz to attiecas tikai tad, ja tā šo klauzulu ir apspriedusi individuāli un atsevišķi.

Secinājumi

65. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Audiencia Provincial de Pontevedra* (Pontevedras provinces tiesa, Spānija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1215/2012 (2012. gada 12. decembris) par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi civillietās un komerclietās 25. panta 1. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka jurisdikcijas noteikšanas klauzula, par kuru ir vienojušies pārvadātājs un kravas nosūtītājs un kura ir iekļauta konosamentā, ir attiecināma uz trešo personu, kas ir konosamenta turētāja, ja, iegādājoties šo konosamentu, tā ir pārņēmusi kravas nosūtītāja tiesības un pienākumus. Tiesai, kas izskata lietu, uz šo jautājumu ir jāatbild saskaņā ar valsts materiālo tiesību normām, kas izriet no starptautisko privāttiesību normu piemērošanas. Šajā tiesību normā ietvertais noteikums, saskaņā ar kuru jurisdikcijas noteikšanas klauzulas spēkā esamība pēc būtības ir vērtējama saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kuras tiesas ir izvēlētas šajā klauzulā, neregulē konosamentā ietvertas jurisdikcijas noteikšanas klauzulas attiecināmību pret trešo personu, kura ir minētā konosamenta turētāja.

2) Regulas Nr. 1215/2012 25. panta 1. punkts

ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru trešā persona preču pārvadājuma līgumā, kas noslēgts starp pārvadātāju un kravas nosūtītāju, kurš iegādājas šo līgumu apliecinošu konosamentu, pārņem visas kravas nosūtītāja tiesības un saistības, izņemot tajā ietverto jurisdikcijas noteikšanas klauzulu, kas uz to attiecas tikai tad, ja tā šo klauzulu ir apspriedusi individuāli un atsevišķi.